

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**TRACTATVS|| DE CON-||FESSIONIBVS MA=||LEFICORVM ET
SAGA-||RVM SECVNDÒ RECOGNI||tus, & auctior redditus.||
An, & quanta fides ijs adhibenda sit?||**

Binsfeld, Peter

Avgvstae Trevirorvm

VD16 B 5530

Lex VIII. Culpa similis est, tam prohibita discere quàm docere.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41113

perpensis eum inuertant vt innuit Alberic. in
hac L. Etsi excepta.

LEX VIII.

*Culpa similis est, tam prohibita discere
quàm docere.*

QVANTVM ad libros magicos attinet, omnes eiusmodi libri sunt comburendi, & à nullo Christiano conseruandi. Actor. 19. Ephesi multi ex eis, qui fuerant curiosa sectati, contulerunt libros, & combusserunt eos coram omnibus, & computatis pretijs illorum inuenerunt pecuniam denariorum quinquaginta milium. Ita fortiter crescebat verbũ Dei, & confirmabatur. Et Index librorum prohibitorum editus auctoritate Concilij Trident. in Regula nona his verbis: Libri omnes, & scripta Geomantiæ, Hydromantiæ, Aëromantiæ, Pyromantiæ, Onomantiæ, Chiromantiæ, Nicromantiæ, siue in quibus continentur sortilegia, veneficia, auguria, auspicia, incantationes artis magicæ prorsus reijciuntur. Consonant leges ciuiles in hac L. & in L. Mathemat. C. de Episcopali audient: mandatur, Mathematicorum & improbatæ lectionis codices esse concremandos in conspectu Episcopi: & in L. Cæteræ. ff. familiæ Herciscendæ, statuitur magicos libros esse corrumpendos. His adiungitur illa
lex

lex apud Iulium Paulum lib. 5. Receptarum
 Sentent. tit. 25. ad L. Cornel. de Sicar. & venefic.
 Libros, ait, magicæ artis apud se neminem ha-
 bere licet: At penes quoscunque reperti sint,
 bonis adëptis, ambustisq; his publicè, in Insu-
 lam deportantur: Humiliores capite puniun-
 tur. Non tantum huius artis professio, sed etiã
 scientia prohibita est. Sic Nicephorus lib 20.
 histor. narrat, quendam iuuenem Lollianum
 missum in exilium, & bona eius publicata, eò
 quod librum magicum descripsisset. Titus Li-
 uius li. 5. Decade 3. docet, quomodo de utilita-
 te Reipub. sit quod mali libri corrumpantur
 & comburantur. Dum enim diutiùs bellum
 Punicum, inquit, secundum traheretur, & pas-
 sim à ritu sacrificandi more patrio discedere-
 tur, & sacrificuli & vates cœpissent hominum
 mentes, read patres, & ad publicam quærimo-
 niam delata, inculati sunt primum grauiter à
 senatu ædiles, triumuiq; capitales, quod non
 prohiberent: datumq; negotium M. Aemelio
 vrbis prætori, qui senatusconsultum renunci-
 auit, & edixit, vt quicunq; libros vaticinios,
 precationesque haberet, aut artem sacrifican-
 di conscriptam, ad se deferret, quæ ipse com-
 busit.

Et tempore Valentis Imperatoris circa an-
 num Christi 370 magna & acris fuit facta in-
 quisitio codicum artium veterarum: & ad eũ
 finem rectius consequendum, cuiusq; ferme

domus penetralia accuratè perlustrata fuerunt, & innumeri codices, imo multi voluminum acerui congesti, atque in conspectu iudicum concremati, vt post Ammianum libro 29 prodit Baronius tomo 4. annalium sub anno Christi 370 pag. 226. in impressione Antuerpien. de Anno 1594. Ea de causa innocenter etiam D. Chrysostronus in discrimen, à quo tamen diuino præsidio liberatus extitit, deuenerat, vt ipse testis est in hom. 39 in acta Apost. vbi sic loquitur: Mota est olim, me adhuc adolescentulo, magna tyrannorum hostilitas: militibus etiam foris extra ciuitatem ad insidias positis, forte fortuito libellos quærebant incantatorios & magicos. Et qui scripserat librum, nondum perfectum in flumen abiecerat, & captus, cum postularetur ab eo, reddere non poterat, sed ducebatur per totam ciuitatem vincus: & cum ita accusaretur, dedit pœnam. Tunc ego ad martyris ædem proficisci volens, transibam per hortos iuxta flumen cum alio quodam. Ille autem viso libro qui in superficie fluebat: primum quidem putabat in teum esse: prior autem factus, agnouit esse librum, & descendens recepit. Ego aut cõtendebam, vt de communi inuento, & ridebã. Sed videamus, inquit, quid nam hoc sit. Reuoluit partem paginæ, & inuenit scripta magica. Accidit aut eodem tempore, militem transire: qui hoc animaduertens abiit, & timere nos fecit.

cit. Quis enim credidisset, quod è flumine sumptum sustulisset, cum omnes tunc etiam qui non suspecti essent, detinerentur? & abijcere non audebanus, ne videremur: idem erat periculum si scanderemus. Concessit igitur Deus & abiicimus, & postea à periculis liberati sumus. Hinc clarum redditur quam illis temporibus fuerit periculosum & infame habere libros magiæ. Quod tamen hoc tempore impunè dissimulatur maximèq; apud corrupta iuventutem in abusu est.

Ex dicta L. comprobatur non solum magorum, sed etiam hæreticorum libros esse comburendos, & non conseruandos. Leo Papa primus in Epistola quadam ad Toribium Astorigensem Episcopum, cap. 15. sic ait. Curandum est & sacerdotali diligentia maximè prouidendum, vt falsi codices & à sincera veritate discordes, in nullo vsu lectionis habeantur. Apocriphæ atem scripturæ, quæ sub nominibus Apostolorum, multorum habent seminarium falsitatum, non solum interdiciendæ, sed etiam penitus auferendæ sunt, atq; ignibus concremandæ. Quamuis enim sunt in illis quædam, quæ videantur habere speciem pietatis, nunquam tamen vacua sunt venenis, sed per fabularum illecebras hoc latenter operantur, vt mirabilium narratione seductos, laqueis cuiuscunq; erroris inuoluant. Huius Epist. meminit Alphons. Castr. li. 2. de iusta hæret. Libri hæreticorum comburendi.

punit. c. 5. qui hanc materiam omnibus latiùs
discutit. Super hoc articulo digna lectione est
Epist. Victoris Constantini ad Episc. & popu-
lum ex Socrate, de Ario & eius scriptis. lib. 2
cap. 15. histor. tripartitæ, in hæc verba. Malignos
& impios Arius imitatus, dignum est vt illo-
rum quoque suscipiat ultionem. Sicut ergo
Porphyrius diuinæ pietatis inimicus, iniqua
volumina contra religionem proferens, dig-
nam promeruit inuenire mercedem, & talem,
per quam in posterum esset opprobrium, &
plurima compleretur infamia, & iunc placuit
Arium & confectatores eius vocari Porphyri-
anos, vt quorum mores imitati sunt, eorum
vocabulo perfruantur. Super hæc autem si qua
conscriptio ab Ario facta reperitur igni trada-
tur, vt non solum praua eius doctrina depe-
reat, sed neq; vlla eius possint remanere com-
menta. Hoc etiam præcipio, si qui cõscriptio-
nes Arii cælasse comperitur, & non repente
proferens igne consumpserit, moris supplicio
subiacebit. Mox enim vt in hoc fuerit captus,
capitalem suscipiet ultionem. Deus vos custo-
diat. Hæc est Constantini Epistola. His acce-
dunt aliæ Christianorum Impertorum leges
in C. de hæret. L. Omnes vetitæ legibus diuinis
& imperialibus constitutionibus hæreses per-
petuo quiescant, & nemo ultius conetur,
quæ reperit prophana præcepta, vel docere, vel
discere, nec antistites eorundem audeant fidẽ
infi-

insinuare, quam non habeant, &c. Et L. Dam-
nato. §. Nec non impios, ait Lex libros nefandi
& sacrilegi Nestorij aduersus venerabilem Or-
thodoxorum sectam, decretaq; sanctissimi cœ-
tus Antistitum Ephesi habiti scriptos habere,
vel legere, aut describere quisquam audeat:
quos diligenti studio requiri, ac publicè com-
buri decernimus, &c. Et in fin. L. Scientibus
vniuersis violatorem huius legis publicatione
honorum esse coercendum. Vbi optimè notat
Salyc. quod non est licitum libros improbatæ
fidei legere, aut describere, sed debent combu-
ri in præsentia Episcopi, iuxta d. L. Mathem. &
in L. Quicumq; §. Nulli etiam contra venerabi-
lem Calcedonensem Synodum liceat, vel ali-
quid dictare, vel scribere, vel ædere, atque
emittere: aut aliorum dicta vel scripta super
eadem re proferre. Nemo huiusmodi habere
libros, & sacrilega scriptorum audeat monu-
menta seruare. Quod si qui in his criminibus
fuerint deprehensi, perpetua deportatione
damnentur. & in §. Omnes verò huiusmodi
chartæ ac libri, qui funestam Euthicetis, hoc
est, & Apollinarij complexi fuerint dogmata,
incendio concrementur, vt facinorosæ per-
uersitatis vestigia flammis combusta pereant:
æquum namque est, vt immanissima sacrile-
gia par pœnæ magnitudo percellat, scienti-
bus moderatoribus etiam prouinciarum, ea-
rumq; apparitoribus, defensoribus etiam ciui-

tatum, quod si ea, quæ legis huius religiosissima sanctione custodienda decernimus, aut neglexerint, aut aliqua permiserint temeritate violari: denarum librarum auri mulctam fisco nostro inferre cogantur: Insuper etiam æstimationis suæ periculum sustinebunt. Ad idem facit illud, quod Iurisperiti tradunt, quod quis præsumatur hæreticus, & de hæresi possit condemnari eo ipso, quod libri hæresis penes aliquem reperiuntur. Ludouicus Romanus in singulari 323. incip. Eo ipso, quod libri hæresis, &c. Alberic. in L. Quicumq; C. de hæret. Hippol. Marfil. in pract. crim. §. diligenter. num. 92. Idem in cons. 52. incip. Misericordia domini, num. 34. Archid. & Ioan. Andr. in cap. Filij, de hæret. lib. 6. Carrer. in tract. de hæret. num 135. & alij alibi. Et lex Pontificia in bulla cœnæ Domini, excommunicatione prima etiam prohibet legere, & retinere libros hæreticorum publicè vel occultè, quouis ingenio vel colore, sine auctoritate & licentia sedis Apostolicæ, sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ, cuius absolutio reseruata est summo pontifici. De qua re Martin. Nauar. tractat lib. 5. consiliorum in tit. de Hæreticis consil. 3. num. 1. & cons. 8. Si quis autem ignoranter incidet in librum hæreticum, existimans bona fide Catholicum & legeret, non incidet: Quia bulla excommunicat scienter legentes & retinentes. Nec etiam Episcopi & ordinarij possunt

possunt suis subditis dare licentiam legendi
aut retinendi libros hæreticos, nisi ex spe-
ciali delegatione pontificis, vt idem Nauar-
rus docet lib. 1. Consil. de Constitut. consil. 1.
numero 75. Quia inferior non potest legem
superioris tollere, c. Cum inferior. de maior.
& Clem. Ne Romani. de elect. Neq; absolue-
re à reseruatis Papæ. cap. Ad eminentiam, de
sent. excommu. & id etiam litera d. Bullæ Cœ-
næ ostendit, cum dicit. (Sine auctoritate
nostra, & sedis Apostolicæ.) Omni enim tem-
pore, quando Religio viguit, vt ex dictis con-
stat, curæ fuit non solum Episcopis, sed etiam
Imperatoribus, vt libri à Catholica fide alieni
comburerentur, & non impunè retineren-
tur, nec venderentur. Cuius nunc (proh do-
lor) in multis locis contrarium videmus, cum
maxima Christianæ reigionis pernicie, & ani-
marum interitu. Si enim Apostolus Paulus,
Prophana & vaniloquia hæreticorum deui-
tanda pronunciat, eo quod multum profi-
ciant ad impietatem, & eorum sermo, vt cancer
serpat: multo magis profecto librorum lectio
cauenda, scriptura enim manet, & vox perit,
& ea quæ permanent fortius imprimunt in
animum, magisq; mouët. Hinc vt ex illo Acto.
19. citato constat, sicut testimonium & signi-
ficatio apertissima veræ fidei & conuersionis
est, libros curiosos, & à fide Catholica alienos
incendio tradere, vt patet ex illis verbis sub-
iectis

iectis. Ita fortiter crescebat verbum Dei, & confirmabatur: Sic infirmæ fidei & fictæ charitatis argumentum est, legere, retinere, & non velle Vulcano consecrare huiusmodi libros. Quare rectissimè secundum Iurisperitorum sententiam, contra tales est vehementissima præsumptio hæresis.

Contra dicta, obijciunt quidam Catholici etiam scioli, hæreticorum lectionem esse licitam & admittendam, ex illo S. Pauli 1. ad Thessalonicenses 5. Omnia probate, quod bonum est tenete. Ergo potest aliquis hæreticorum libros legere, cum etiam aliqua bona in eis contineantur, & ad effectum bonum, maximè ut eorum errores melius cognoscat, ac rectius eis respondere queat. Respondetur; hoc argumentum probat, quod si nullum præceptum Ecclesiæ esset, licitum fore legere huiusmodi libros eis, qui dignoscere & fecernere bonum à malo possunt, ita ut eis nullum immineat periculum subuersionis, quod qui amat, peribit in illo. Ad huius rei illustrationem pulchrum adfert exemplum Eusebii lib. 7. historiæ Ecclesiast. cap. 6. de Dionysio Alexandrino, cuius verba adfert ex eiusdem li. 3. de Baptismate ad Philomenem Presbyterum urbis Romæ. Sic enim scribit Dionysius. Ego & tractatus hæreticorum lego, & traditiones eorum perscrutor, etiam si videar ad horam verbis illorum pollui. Sed multum mihi confert hoc ipsum, quod ex ipsorum
verbis

verbis arguere eos possum. Denique cum ali-
 quis ex fratribus & compresbyteris prohibe-
 ret me, ne heretica lectione tanquam cœnali-
 cuius fœtore polluerer, visio mihi quædam à
 Deo ostenditur, quæ me confirmaret, & ser-
 mo ad me factus est, hæc mihi euidenter pro-
 loquens. Lege omnia quæcunq; in manus tuas
 venerint: quia probare singula quæcunq; &
 discernere potes. Quandoq; ex initio hæc tibi
 causa fuit credēdi. Amplexus sum visionem:
 quia & Apostolicę sententię concordabat, di-
 centi: Omnia probate, quod bonum est tene-
 te. Hæc Euseb. Ex qua historia patet, eo tem-
 pore etiam habitam esse tanquam rem pericu-
 losissimam, lectionem hæreticorum, nec de-
 bere sibi vnumquemq; tribuere, quod possit
 discernere, sed tale iudicium à superiori pote-
 state conferendum, præsertim cum Scriptura
 nos in contrarium moneat in Euangelio. At-
 tendite à falsis Prophetis, qui veniunt ad vos
 in vestimentis ouium: & iterum: Cauete vobis
 à fermento Phariseorum: & iterum Ioannes. ^{1. Ioann. 4.}
 Nolite omni spiritui credere. Qui ergo sim-
 plices & ignari sunt, deberent abstinere, etiam-
 si nulla prohibitio esset, propter imminens &
 euidens periculum. Nec mouet, quod etiam
 aliquid boni in eorum scriptis inueniatur.
 Quia, vt S. Gregorius lib. 5. moralium cap. 11.
 ait. Habent quippe hoc hæretici proprium, vt
 malis bona permisceant, quatenus facile sen-
 sui au-

fui au-

sui audientes illudant : Si enim semper praua dicerent, citius in sua prauitate cogniti, quod vellent minimè persuaderent. Rursum si semper recta sentirent, profecto hæretici non fuissent: sed dum fallenti arte ad vtraque deseruiunt, & ex malis bona inficiunt, & ex bonis mala abscondunt. Sicut qui veneni poculum porrigit. ora poculi dulcedine mellis tangit, dumq; hoc quod dulce est, primo attractu delibatur, etiam illud quod est mortiferum, indubitanter absorbetur. Itaque hæretici permittent recta peruersis vt ostendendo bona, auditores ad se trahant, & exhibendo mala latenti eos peste corrumpant. Et si quid boni in libris hæreticorum inueniatur, id etiam ex Catholicis haberi potest. Nihil enim dicitur, quod non prius dictum sit. Nec etiam Deus aliquid singulare boni per peruersos diffundit, quod non multo vberius per organa Spiritus sancti communicet, iuxta illud Ioannis : Paracletus Spiritus sanctus quem mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, & suggeret vobis omnia, quæcunque dixerò vobis. Cum ergo lectio hæreticorum librorum & alienorum à fide Catholica semper sit damnata, vt res perniciofa, nemini dubium esse potest, quod summus in Ecclesia monarcha eam non potuerit sub culpa & pœna prohibere. Atque hoc præceptum operatur, vt quod antea ex suo genere erat periculosum, & li-

& licitum eis, qui sine periculo poterant legere & approbare, postea omnibus vi præcepti fiat illicitum, nisi licentia sedis Apostolicæ accedat, cuius etiam est ante licentiam cognoscere & iudicare, an sine periculo & cum fructu licentiam petens legere possit. Nemo enim iudex in propria causa esse potest. Si quis autem legerit, aut habuerit sine licentia libros Catholicorum, quibus annotationes, elucidationes, aut commentaria hæretici inseruerunt, non incidit quidem in pœnas Bullæ cœnæ Domini, sed in censuram latam à Pio Quarto Anno Domini 1564. 14. Martij super approbatione Indicis librorum prohibitorum, quæ bulla indici præfigitur: & talis etiam reatum peccati mortalis incurrit, iuxta ea, quæ bene dicit Nauarrus in manuali confessariorum, cap. 27. num. 56. & Ipsa bulla decernit. Si quis autem in dubium trahere velit, an Pontifex rectè prohibere possit lectionem & conseruationem librorum hæreticorum sub pœnis & censuris, is etiam vertat in controuersiam, an Catholici & pij Imperatores in legibus ciuilibus, sub pœnis capitalibus & temporalibus prohibere potuerint, & reuocet in litem, an potestati iusta præcipienti, sub reatu mortalis peccati sit obediendum, iuxta illud Lucae. Qui vos spernit, me spernit: & a. Luc. 109
 liud Apostoli. Omnis anima potestatibus sub. Rom. 134
 limioribus subdita sit. Non est enim potestas,
 nisi

nisi

nisi à Deo. Quæ autem sunt à Deo, ordinata sunt. Itaq; qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. Qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt.

LEX IX. & finalis.

Quicumque maleficorum labe pollutum audierit, deprehenderit, occupauerit: ilico ad publicum pertrahat, & iudicum oculis communis hostem salutis ostendat. Si quisquam ex agitatoribus, id est aurigis, seu ex quolibet alio genere hominum contra hoc edictum venire tentauerit, aut clandestinis supplicijs etiam manifestum reum maleficæ artis oppresserit: ultimum supplicium non euadat, geminæ suspicionis obnoxius, quod aut publicum reum, ne facinoris socios publicaret, seueritati legum, & debita subtraheret questionem: Aut proprium fortassis inimicum sub huiusmodi vindictæ nomine, consilio atrocior confecerit.

CIRCA hanc L. notandum est ex Doctoribus, qui in hanc, sicut in alias leges huius tituli, breuissimè commentati sunt, quod maleficum licet cui libet propria auctoritate capere.